

N:o 58.

Ank. till Riksd. kansli den 19 april 1901, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 8 mars 1901 har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 65) föreslagit Riksdagen medgifva,

att för vidtagande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af domänstyrelsen afgifvet förslag, af åtgärder till fortsatt bekämpande af insekten nunnans härjningar finge af innevarande års skogsmedel användas ett belopp af femton tusen kronor.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen anført följande:

Skogshärjning af insekten nunnan hade i vårt land hittills förekommit hufvudsakligen å följande fyra områden, nemligen: 1:o det s. k. Viråområdet, omfattande egendomarna Virå, Stafsjö, Danbyholm och Ålberga, indragna militiebostället Ålberga samt Jönåkers häradsallmänningar inom Södermanlands län äfvensom delar af Lösings och Östkinds häradsallmänningar i Östergötlands län; 2:o det s. k. Björksundsområdet, omfattande egendomarna Björksund och Måstena i Södermanlands län; 3:o indragna boställena Ålsta n:is 1 och 2 i Södermanlands län; samt 4:o Trolleljungby fideikommissiegendom i Kristianstads län.

En undersökning af förekomsten utaf under sistlidna höst lagda nunneägg samt af äggbeläggningens intensitet inom de olika härjningstrakterna

och i dessas grannskap hade nyligen egt rum. Denna undersökning hade varit afsedd att visa verkningarna af förut vidtagna åtgärder för nunnans bekämpande äfvensom att utgöra den nödvändiga grunden för bestämmande af eventuella vidare åtgärder i förevarande syfte.

Resultaten af denna undersökning hade nu blifvit förelagda domänstyrelsen; och hade styrelsen i skrifvelse den 18 sistlidna februari framlagt hufvuddragen af dessa resultat äfvensom förslag till de arbeten, som under innevarande år borde företagas för nunnans bekämpande.

Styrelsen hade dervid till en början meddelat, att å de smärre härjningsområdena, Ålsta och Trolle-Ljungby, härjningen numera kunde anses upphörd, men att förhållandet stälde sig annorlunda med de två öfriga områdena, i det att å Viråområdet, hvilket börjat behandlas redan år 1899, granskog under år 1900 blifvit

å	1,276,84	hektar	helt	och	hållet	afbarrad,
»	535,98	»	till	hälften	afbarrad,	
»	492,20	»	belagd	med	öfver	3,000 ägg per stam,
»	343,60	»	»	»	1,500—3,000	» » »
»	610,66	»	»	»	500—1,500	» » »
»	1,414,19	»	»	»	under	500 » » »

4,673,47 hektar sammanlagdt,

samt å Björksundsområdet, som ej behandlats förr än sistlidna år, skogen blifvit

å	81,42	hektar	helt	och	hållet	afbarrad,
»	83,31	»	till	hälften	afbarrad,	
»	56,31	»	belagd	med	öfver	3,000 ägg per stam,
»	36,34	»	»	»	1,500—3,000	» » »
»	72,98	»	»	»	500—1,500	» » »
»	144,87	»	»	»	under	500 » » »

475,23 hektar tillsammans.

Redan vid början af nunnekampens upptagande och äfven sedermera — anförde styrelsen vidare — hade styrelsen särskildt betonat såsom sin öfvertygelse, att, när en härjning ej upptäcktes förr än den nått en sådan utsträckning och intensitet, som fallet vore med den å sistnämnda båda områden, det vore omöjligt att äfven med de kraftigaste åtgärder kunna direkt

utrota insekten och dymedelst bringa härjningen att omedelbart upphöra, men att genom lämpliga medel åtminstone insektens massökning i alltjemt stegrad progression skulle kunna förekommas och dermed äfven faran för insektens spridning till andra trakter minskas, allt i afvaktan att genom naturens egna åtgöranden — uppträdande af sjukdom och för nunnan skadliga parasitinsekter — härjningen komme att upphöra. Sjelfklart vore äfven, att hvarje åtgärd, som i någon mån kunde befördra och underlätta denna naturens egen sträfvan, måste vara af gagn.

Hittills vidtagna åtgärder hade ock alltmer utvecklats sig derhän, att, der äggbeläggningen varit så stark, att trädens fullständiga afbarrning genom de sedermera utkläckta larvernas frät varit att förutse, bestånden lemnats åt sitt öde, helst larverna genom trängsel sinsemellan i trädkronorna och brist på födoämnen blefve mottagliga för larvpesten eller den så kallade toppsjukan och härdar för denna sjukdom sålunda bildades, under det att fjärilsutveckling derstädes ej voro att befara, då insekterna doge som larver eller puppor. I mindre starkt äggbelagda bestånd, hufvudsakligen mot områdenas yttergränser, der larvpesten ännu ej visat sig, försåges deremot träden med ringar af så kalladt larvlim i afsigt att antingen genom svält och trängsel göra de nedanför ringarna kommande larverna mottagliga för pesten, som derifrån skulle sprida sig uppåt kronorna, eller åtminste direkt ihjelsvälta nämnda larver och sålunda minska fjärilsutvecklingen. Äfven hade försök gjorts med utsläppande af pestsjuka larver på trakter, der sjukdomen förut ej iakttagits.

Erfarenheten syntes hafva ådagalagt rättigheten af nu nämnda tillvägagångssätt, i det att härjningsområdena i allmänhet icke utvidgats utöver den yta, de vid deras upptäckande innehafte, och larvpesten deremot vunnit allt större utbredning. Såsom negativt bevis för tillvägagångssättets ändamålsenlighet anförde styrelsen, att, der till följd af jordegares vägran nödiga ansedda åtgärder måst underlätas, benägenhet för insektens spridning tydligen kunnat iakttagas. Från det besök i vissa af nunnan för närvarande hemsökta trakter i Ober-Schlesien och Ostpreussen, som under nästlidna års höst företagits af byråchefen i domänstyrelsen J. Meves, hade ock hemförts det intryck, att kampen mot nunnan här i landet förts på ett rationellt sätt.

Slutligen hade domänstyrelsen ansett sig böra nämna, att af anledning att i tysk litteratur i nunnefrågan uppgifvits, att pesten, när den en gång visat sig, skulle spridas med synnerlig stor snabbhet och få härjningen att inom kort upphöra, under nästlidna år å Viråområdet icke behand-

lats en del bestånd, belagda med mindre än 500 ägg per träd, under antagande att detta vore öfverflödigt vid det förhållande, att såväl pest som parasitinsekter redan uppträdt inom området; att det emellertid visat sig, att sjukdomen i verkligheten sprede sig ganska långsamt, en erfarenhet, som de senaste åren gjorts jemväl i Tyskland; att i följd häraf från dessa bestånd en något starkare fjärilsutveckling och äggbeläggning egt rum, än väntadt varit, hvarför det syntes blifva nödigt att i år genom limning åtminstone i bälten söka främja pesthårdar derinom; samt att jemväl denna erfarenhet innebure en varning för underlåtenhet att motarbeta insekten genom limning.

Enligt förslag af de skogstjenstemän, hvilka haft i uppdrag att leda åtgärderna mot nunnan, borde under innevarande år företagas limning inom Virå- och Björksundsområdena å omkring 1,200 hektar, deraf omkring 450 hektar förut ej varit limmade, i följd hvaraf å dessa 450 hektar erfordrades föregående behandling, nemligen gallring och så kallad rödbarkning, bestående i barkens afjemnande; och hade domänstyrelsen förmått sig icke hafva något att emot detta förslag i hufvudsak erinra.

Hvad gallringen beträffade, hade domänstyrelsen uttalat, att ett afsevärdt hinder för ett verksamt ingripande mot insekten föranledts deraf, att kostnaden för gallringen pålagts jordegaren, i det åtskilliga jordegare, å hvilkas skogar limning bort företagas, ej tillåtit detta, när limningen måst föregås af den underväxande skogens bortgallring på jordegarens bekostnad; att den limning i ej redan gallrade bestånd, som nu ifrågasattes, till god del afsåge att bereda pesthårdar i svagt äggbelagda trakter; att gallringen för sådant ändamål i allmänhet kunde inskränkas till bortröjning af värdelösare buskar, af hvilkas tillvaratagande jordegaren ej kunde draga nytta; att erfarenheten visat, att gallringen äfven eljest utan olägenhet kunde utföras något svagare än hittills skett; att styrelsen vid sådana förhållanden ansåge staten böra bekosta jemväl röjningen, hvarigenom friare händer vunnes för vidtagande af de för nunnans bekämpande nödiga åtgärder; samt att statens kostnader derigenom ej komme att ökas med mer än omkring 1,350 kronor, ett ringa belopp i jemförelse med den fördel, som deraf vunnes.

Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna hade styrelsen, med förmålan att ett parti nästlidna år infördt larvlim ännu funnes i behåll, beräknat sålunda:

Arbetskostnader, materialier m. m.:

Arbetskostnad för limning å omkring 1,200 hektar samt röjning å omkring 450 hektar, inberäknadt aflöning åt förmän.....	kronor	15,600: —	
Tillsyn öfver limmade bestånd	»	2,000: —	
Larvlim jemte tullumgälder, lossning, forsling m. m.....	»	10,400: —	
Inventarier och redskap	»	300: —	
Äggundersökning hösten 1901	»	2,500: —	
Diverse utgifter	»	1,200: —	32,000: —

Administrationn m. m.:

Arfvode till en biträdande jägmästare under 11 månader efter 300 kronor för månad	»	3,300: —	
D:o till en biträdande jägmästare under hela året efter 250 kronor för månad	»	3,000: —	
Bidrag till 2 tjenstehästar under 8 1/2 månader efter 66 kronor 66 öre för månad	»	1,133: —	
Reseersättningar m. m. för vetenskapliga undersökningar	»	1,000: —	8,433: —

Oförutsedda utgifter:

Biträde å ännu ej kända härdar och fyllnad i till- äfventyrs för lågt beräknade utgifter m. m.	kronor	5,567: —	
			eller tillsammans kronor 46,000: —

Af de utaf 1900 års skogsmedel för bekämpande af skadeinsekten nunnan anvisade belopp, sammanlagdt 80,500 kronor, återstode emellertid vid 1900 års utgång ett belopp af omkring 31,000 kronor oanvändt. Genom bref den 19 sistlidna januari hade Kongl. Maj:t medgifvit,

att det sålunda befintliga öfverskottet finge i mån af behof och i enlighet med de genom kongl. bref den 14 april 1900 bestämda grunder användas under innevarande år, till dess Kongl. Maj:t pröfvat det fullständiga förslag till för insektens bekämpande under året nödiga åtgärder, som komme att af domänstyrelsen framläggas; och hade styrelsen, beräknande att berörda behållning finnes för ändamålet disponibel, ansett, att, för genomförande af det utaf styrelsen nu afgifna fullständiga förslag i ämnet, ytterligare borde anvisas ett belopp af 15,000 kronor.

Statsutskottet, till hvars förberande behandling denna proposition blifvit hänvisad, har icke haft något att mot Kongl. Maj:ts framställning erinra; hvadan utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 april 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.